

درگاه

اون بش کوانده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

ایکینجی شنه: اونچنجی جلد

نومرو : ۳۱

۲۰ تموز ۳۳۸

فلسفه

دربارک خیالندری

فهریات روحیه [۱]

• [مابعد]

ایشته بر حادثه که ماهیتی اجماعی حکمت، کیمیا و حیاتیات واقع‌لری طرزنده تدقیق اولتی اقتضا ایدر کی کورنیور. سزایسه هیچ‌ده بو بولدن کیننیور و بالضروره بستیون باشقه براصوله مراجعت ایدیورسکیز. سزک اصولکیز تاریخچیلرله مستطفرک اصول تحقیق‌لری آراسنده برشی. مثلاً مطام اولدیکیز هرهانیکی بر تله‌بانی حادثه‌سی ماضیده اولمشه سز یالکیز بو واقعه‌نک صدق و کذب تأیید ایده‌جک وثیقه‌لری طوبیلور و صوکر بولری تدقیق و تنقید ایدیور نتیجه‌ده‌عادتاً بر تاریخ‌صحیفه‌سی یازیورسکیز. واقعه جوق اسکی اولمایوده رقیقنده اولمشه بوراده بر مستطلق وضعیته کچور، شاهدلر جلب ایدیور، افاده‌لری قارشیلادیر یور و نتیجه‌ده مسئله‌ی تور ایدن بر فذلکه وجوده کتیریورسکیز. ایشه اوتوز سنه‌ی کچور: بومدت طرفنده فتور ندر بیلیم‌لرک دوام ایدیکیز آنک‌لری ذهنمدن کچردیکم؛ خطایه دوشمه‌مک ایچون اتخاذ ایدیکیز تدبیرلری دوشوندیکم و بالخاصه قبل التحقیق صحیح ویا باطل حکم‌لری و برمسکیزین نام بر بیطرفانه غرر و قید ایدیکیز تله‌بانی‌ناتیک اهمیت یکنو بولر آراسنده تحلیل، تنقید و قوتورول نتیجه‌سندنه تأسیس ایدیکیز مشابهنلری دوشوندیکم زمان بولر - که آری آری شاهدلر طرفندن قید ایدیکلری حالده آرازلنده شایان حیرت بر توافقی و مشابهن عرض ایتمکده‌درلر اعتراف ایده‌مک «مقابوب اولماز آرمادا» [۱] هزمت بجره‌سنه ایشاندیم کی اینانیورم. فقط بو بایدکی یقینی قناهم بالطبع بر (یناغور) دعوائی ویا (غالیله) قانونک اثباتی صدودنده کوسترین دلایلرک قیمتی درجه‌سندنه دکلد. بوقین اولسه اولسه تاریخی وعدلی مسائلده واصل اولنه‌یلن یقینلر عیارنده‌در.

امین اولکیزکه مساعی و موفقیلرک قارشینده بر جوق کیمسه‌لری شاشیرتان، شبه و تردده سوق ایدن ایشه بو اصولکیزدر. چونکه بولر آندی کندیلریته دوشوندکاری زمان شویله دیورلر: بو حادهلر شاید شاقی یعنی واقع ایدلر همه‌حال بر قانون عمومی به

(۱) «مقابوب اولماز آرمادا» اسپانیا قرالی ایکنجی فیلیپ طرفندن (۱۵۸۸) ده انکاتره اوزرینه کوندریان جسم بر دونائیک اسیدر. بو بویوک دونغا هدفه واصل اولمازندن اول مدتهش بر فرورطنه به طوبیلور و یاریستندن فضله‌سی بارجه‌لوب باتیور.

[۲] مابلی (۲۹) نمی لسخده.

تا بعدلر و بوقانون قوانین طبیعیه دن بریدر. بناء علیه تحریات روحیه الله اوغراشان بو انسانلر تدقیق‌لرندنه ندن علوم طبیعیه‌نک استعمال ایدیکیز مشاهده و تجرید اصوللری قوللایماید. تاریخ و عدلیه اصوللریته مراجعت ایدیورلر؟ کورنیورسکیز... تله‌بانی واقعه‌سنی هرهانیکی برلا بوراوارده‌تجریه اولنه‌یله‌جک برحاله قویه‌کزی ایدیورلر. بونی پایه‌بیلورمیسکیز؟ ایشه او وقت سزدن هیچ کیمسه شبهه ایتمه‌جک و بونون مساعیکیز هرکس طرفندن بونیتله قارشیلانه‌جی. مادام‌که بونی پایه‌بیلورسکیز. یعنی موضوعکیز اولان حادثه‌لر حکمت و کیمیا اصوللری تطبیق ایده‌یورسکیز؛ او حالده علمی بر صورتده چالشییورسکیز.

فی الواقع بواعتراضه هیچ دیه‌جک بونی. یالکیز بو معتزلرک هنوز تقدیر ایدکاری برجهت وار. بولر دوشوندیکلرک موضوع تدقیق‌لر اولان حادثه‌لر ده لا بوراوارلر کیمه‌یله‌جک قادر بسیط و مجرد بر شکل آلامشدر. بو نازک نقطه‌ی فرق ایدمه‌یلر بالطبع تاریخی وعدلی اصوللرله تدقیق و تأیید ایدیکیز تله‌بانی واقعه‌لری غیر شاقی یعنی غیر واقع عدا دیورلر و تخمینده آلاما بورسم تحت‌الشعور، محاکمه‌لری ده بوندن باشقه بر درلو اولما به‌جی.

دیک‌که بولر مشخص واقعه‌لر برینه مجرد اولایله‌جک نتیجه‌لر کچورلر. بایکیز سزه بو ذهنیتی افشا ایدن بر مشاهده عرض ایده‌م: یکنلرده حاضر بولندیم غیر رسمی بر مجلسده سوز مشغول اولدیکیز حادثه‌لر انتقال ایدی، بویوک عالم‌لرمدن و مشهور دوقورلرمدن بری‌ده بوراده ایدی. مباحثه‌ی کال دقله دیکلرکدن صوکر سوز آلدی. بایکیز بوزات مساعیکیزی ناسل محاکمه ایدیور: «بو ایشته‌کارم یی جوق مراقبه دوشور یور. فقط حکمی و بر سزدن اول سزی آرزق دوشوندورمک ایسترم. تله‌بانی واقعه‌لرندن بر دانه‌سنی بیلورم. همده بو واقعه‌ی موقوفیته اعتماد ایدرک سوبیلورم. چونکه سوزلری بکا مطلق بر اعتاد تاتین ایدن جوق ذکر برخاندن ایشیتدم. بوخانک ضابط اولان زوسی وطیقه‌ی باشنده قتل ایدیور. و مقول آلدینی تجریمه‌دن دوشمک اوزره ایکن بوخان اوزاقده کی قوجه‌سنی عادتاً کوزیله کورمش کی اولور. شیمدی سز بویکا (کشف نظر Clairvoyance) ویا (تله‌بانی) دیه‌جکسکیز دکلی؟ حال‌بوکه ایشه بوراده بر نقطه‌ی اونوتیورسکیز. نیجه قادیلر واردرکه قوجه‌لریته وورولدیخی ویا وورولتی اوزره بولندینی خیالات‌لنده کورمشلردره نتیجه‌ده هیچ بر شی چیمه‌امشدر. دقت ایدیکیز بز یالکیز اصابت ایدنلر اهمیت ویریور؛ دیکلری اونوتیور. حال بوکه اصابت ایدنلرله ایتمه‌یلرک بر حساب یاییله اصابت ایدن تله‌بایلرک بر تصادف آتزندن باشقه برشی اولادقلری آکلاشیله‌جقد. مباحثه بوزیمده جوق دوام ایتمه‌رک باشقه بر وادی به دوکودی. ذاتاً فلبس بر مناقشه‌ی کیریمه‌نک‌ده صیره‌سی وبری دکلدی. فقط سفره‌دن قالفارکن

مصاحبه‌ی نامیله جان قولایله دیکلیمش بر قیزجیز بانه کلرک: «بیلیم آلدانیورمی؟ دوقورک محاکمه‌سندنه بر سقط اولاجق اما آکلاتام؛ دیدی.» فی الحقیقه دوقور بر سقطله دوشه‌شدی. کوچوک خانم نه قادر حق‌لی ایشه قوجه دوقور او قادر حق‌سزدی. چونکه قیزجیز واقعه‌نک مشخص ماهیتک اطرزده بر حساب احتمالی محاکمه‌سیله ناسل اولوده یوق ایدیله‌یله‌جکی بر درلو آکلا یامادی حالده قوجه دوقور واقعه‌نک مشخص ماهیتنه قارش کوزلری بومنده اصلاً بآس کورمور و شویله دوشونور: «بر رؤیا و بر وهم: illusion» ابوغزندن برینک اولک اوزره بولندینی خبر و بریدی زمان واقعه یا صحیح ویا کاذبدر؛ یعنی آدم یا تولیور ویا تولیوردر. فرضا رؤیت اصابت ایدرسه واقعه‌نک بر اثر تصادف اولوب اولادینته حکم ایده‌یلمک ایچون «اصابت ایدن حاللر» له «اصابت ایتنه حاللر» ی یعنی صحیح و کاذب رؤیتلرک عددی مقایسه اتمک ایجاب ایدر. «فقط دوقور دلایلریته، معین بر زمان و مکانده فلان ویا فلان افرادک اطرافنده دوشن بر ضابطک مشخص و جانلی بر صحنه‌سنک تصویر برینه «خانم رؤیت حقیقه‌ی حالده ایدی؛ رؤیت کاذبه‌ی حالده دکل ایدی» طرزنده سوبیله‌یله‌جک قورومر و بر دستوری اقامه اتمک مملوف اولدینی کورمور دی. آه! اوت، مسئله بویله مجرد بر زمینه قلب ایدیله‌جکسه فی الحقیقه صحیح حالات ایل کاذب حالاتک عذولری «مجرد اولارق» مقایسه ایدلک ایجاب ایده‌جک و نتیجه‌ده محتملدرک رؤیت کاذبه‌لر رؤیت حقیقه‌لرندن فضله‌یله‌جق و دوقورده بوسایده حق قازاناجقدر. فقط بومررد محاکمه اورتاده کی اساسی شیئی یعنی ضابط حریمی طرفندن کورولن واقعه کندیسنک غیابنده کچیدکی حالده اولدینی کی تصویر ایدیلن تابولنی اجمالی ایتکی اقتضا ایدتیری می؟ مسئله‌نک بولارزده بر محاکمه ایله حل ایدیله‌یلمک خصوصیتده کی سقطاتی ایسترسه کز بر تمیل ایله آکلاتیم: فرضا بر میدان محاربه‌سنی کندی ذوق و آرزوسنه کوره ترسم ایتش بر رسامک تابولر. سندنه رسم ایدیکیز اشخاصدن بر قاج دانه‌سنک بونون اوضاع و اطوار و شمائل وجهه‌ی فی الحقیقه اومیدان محاربه‌سندنه بولش بر قاج شخصه تماماً توافق ایتش اولسه بو حادثه‌ی بر اثر تصادف کی قبول ایده‌یله‌جکی یز؛ بالطبع هیکز بویله تصادف اولماز دیکده بر آن ییله تردد ایتمه‌جکسکیز. حتی دوقورک حساب احتمالیسنی ییله تطبیق ایتسه‌ک بوحساب احتمالی ییله بزمه بویله بر تصادف ممکن اولما به‌جق سوبیله‌جکدر. چونکه معین اشخاصک معین زمانده کی شمائل و اطواری کندی جنشده یکانه یعنی نظریسز و شهبسز بر حادثه‌در. بالخاصه بر انسان بوزینک خطوطی باشلی باشنه فی‌نظیر بر شکلد. بناء علیه دکل بونون بر صحنه حتی هر شخص باشلی باشنه فرق و سستقل مختصراً نامحدوده‌ی قابل تحلیل بر حالده‌در. شیمدی تابولسنی کیدی ذوق و اراده‌سنه کوره ترسم ایتش بر رسامک

منظومه:

جوابه

بر جوان ، قاپا صابا ،
او موزنده بر عبا ،
باچاغنده بر شالوار ...

افقه دالمش كوزلرله بولنى سچوركن
بر يابانچى ديئورك : -- سورولر كچوركن
چال قاولكى ، جوان ، ديلنجه خه يالوار !

جواب

--- آتشدن داما قيزغين بر توروك وار ديلده ،
نه يازيق كه آلمده
قيرلش بر قاول وار ...

على مختار

حقيقتة بوجده ياللاشه بيلمه سى ايچون نامتناهى بر
تصادف احتمالى قبول اتمك ايجاب ايدر . (باقيكز
زمان تصادفى بر طرفه بر اقيورم . بونده حساب قاته چق
اولور سق مسئله لك حساب احتمالى ايله حل اولنه ميه چق
بستون تظاھر ايدر . بر كره دوشوعلى : رسامك
خيله سندن چقمش بر تابلوك حقيق بر ميدان محاربه سنى
اولدني كي ترسيم اتمه سى بالرياضيه محتمليدر ؟ ايسته
نقل ايديلن خاك كوردنكي صحنه دخی رسامك بومفروض
مثالنن باشقه بر شينيدر ؟ چونكه اولنكده خيله سى
بويله بر تابلودن باشقه بر شيمي ترسيم اتمشدر ؟
رسامك تابلوسى محاربه صحنه سنك هنى ايسه آرتق
بو اثر على الماده بر خيال ويا صابنك محصول اولاييلير ؟
بوكله اولسه بر كشف نظر ويا محاربه بالذات كورن
بر شعور ايله رسامك شعورى آراسته موجود بر
ترابط ، بر تله باق نتيجه سيدر ديمكدن باشقه چاره
وارميدر ؟ مسئله بوماهيتده اولنجه « حقيقى حالات »
ايله « كاذب حالات » عددلرينك مقايسه سى اصولنك
عمل تطبق بوراسى اولماق لازمدر . چونكه مسئله
ايستايستيق ايله حل اولنه بيله چك بر دعوا دكلدر .
بوترزده واقعه لار اتجى اولدقلى كي بو تون تفرعاتيله
تديق ايدلنك محتاجدرلر . بويايلنجه شيدللك فضل
برش ايستمكه حقور يوقدر . زمين وزمان مناقشه
مساعده اولسه بدي دوقنوره ديه چكدم : « سزه
نقل ايديلن واقعه نك شايان اعتماد اولوب اولاديقى
وسويله ديككز خاك فى الحقيقه قتل ايديلن قوجه سنى
كوروب كورمه ديكنى بيلمورم . فقط بويله برواقعه
بك اثبات ايدله وياخود بر آدامك هيچ طائفا ديني
بر عسكى غياپا و عينا كوردنكده امين اولسه كاذب
حالات ميلونلرجه اولسه و بو واقعه ده هيچ امثال
سبت اتمه مش لك بر حادته اولسه بيله تله باق واقعه سنك
موجود اولدقنى صورت تطبق ده قبول التزام اتمكده
بر تاييه اولسون تردد اتمزدم ... »
دارالفنون روحيات معلمى

مصطفى مكيب

خلق ماصالى :

كورمك همشيره

۲ [۱]

كوجوك قيز آيلرجه اووايه ، داغه
اوغرايوب بر آتشم كيردى قيجاغه
بر قوجه قارينك كوردى اوچي
ديدى : « آلميسين ، مسافرجى ؟ »
قادين ديدى : « واردر يالكز بر اودام .
آليردم اولايديك ، سن تك بر آدام ..
آخيرم يوق ، قايير ديشارده آتاك ... »
قيز ورنجه اوكا بر آووج آلتون ؟
ديدى : « بو يوريكز شيمدى برم وار !
احسانكز بولسه يوق هنرم وار .. »
قيز صباح ديدى كه : « سوكلنى نيتهم ،
بن يابانچى م ، بو يوردي بيلم ؟
كوزملىش ديئورلر خاك سرائى ،
كوسترميسين بكا شيمدى اوراي ؟ »
قادين ديدى : « اوغلم ، اوزوله صاقين !
آرديفك سرائى بزه بك ياقين .
سرايه ماينچى اولهلى بكم ،
هر آتشم اوزدن كابر بكم ... »
قيز ديدى : « ماينچى قيرمازسه سنى ،
سرايه آيچ آغا يازدرسك بى ،
بوز آلتون و بر برم سكا مديه ...
اوكا دى : « بر ايش بول اوغلو م على به !
قادين آدى اوچي كيتدى سرايه .
ديدى : « اندم بيلر ياشايه ..
بر بيكيت بكم وار آدى هل ،
آيچ آغا اولقدر بو تون امل ... »
بك ديدى : « كيت كيت چوجونى بكا !
كورونجه كوتوردى اوچي خاقانه ..
كنج خانان كورونجه كوزل بكيدي :
يورمك هر بلادى ، ايچندن ديدى :
« عاينك كوزلرى بر ارلك كوزى !
فقط ارلك دكل ، يوزى قيز يوزى
قولارنده بللى بيله بلك بى ..
بارماغنده سزدم بن بوزوك بى ..
خاقان اولى دكل هنوز بكاردى ،
اوليا مشربلى بر كنج هنكاردى .
آتمه سى ايستردى اوغلى اوله ندين ،
كوزه لار بولوردى كورسون بكنسين :
قيجاغك قيزلرى شيرين قيزلردى ،
او آلامز ، قادينك ايچي ميزلاردى .
كنج خاقان باقاروق كوزل بكيده ،
دالمشدى خولاييه ، باسه ، اميده :
ديئوردى : « بن سودم بونى قيز ديه ،
آدى هل دكل ، بلنكه عليه ..
يارى سن بكا و بر عليه بى ،

[۱] برنجى قسمى « دزگا » ك ۳۰ نجي نسخه سنده در .

ايسته م سرايه بن هل بكي ،
بكا سزدر دويغوم اوهايمى ، طنى ؟
بو ملك چهره لى قيزى ، قيزانى ؟
ماينچيه ديدى : « حرمه ياقين ،
بر اودا وريكرز ، اوراده ياتسين ..
كنج خاقان دورمادى ، كيردى حرمه :
ديدى : « آتمه ، دوندم عاشق كرمه ..
سرايه كوردم بوكون بر ملك ،
اونكله ممكنى بيلم اوله نك ؟
كتيردیلر بكا بر ايج آغاسى ،
قيزدن دها كوزلر تويسز سياهى ..
كوكلم ديئور : « قيزدر بو ، قيزان دكل
بودونم ، نه وهم ، نه دهن طن دكل ،
عاينك كوزلرى بر ارلك كوزى ،
فقط ، ارلك دكل ، يوزى قيز يوزى ..
قولارنده بللى بيله بلك بى ،
بارماغنده سزدم بن بوزوك بى ..
آتمه سى اوغلى كورونجه عاشق ،
ديدى : « مرارلدن قورتولدم آرتق ،
بولوروم درديك بن هلاچى ،
كوروروم ياقينده ازدواجى ..
كورديك ياقيزدر بر ارلك دكل ..
وياخود شيطاندر بر ملك دكل ..
شيطانسه قوو اوچى ، آرا ملكى ،
قادينيه بولسين اوچي بك اچى ..
اوچي بكنترلر صرق امتحانه :
ارككمى ، قادينى چيقار ميدانه ..
بو سوزدن اميده دوشدى كنج خاقان ،
ديدى : « شيمدى واردر بر كوج امتحان :
بو يوك ياراش ايچون سرد آنادولو
كوندرمش قيجاغه اوچ وزير اوغلو
ياراش يابار بزه ياز قيش آغالر ..
قازايرلر كاه ايج ، كاه طيش آغالر ..
بندبرمه اوچي هل ياغيزه ،
كورسون ارلك اولق قولايي قيزه ؟
ايرتمه سى مساحدى ياريشك كوچى ،
بينچي ارلر بويوك دوكونى ..
سيره چيقدى شهرلك قادينى ، قيزى ،
كنج خاقان كتيردى دلى ياغيزى ،
ديدى دورت سايدر ياريشلر ،
برنجيسى دوردك بولدى ياغيز ..
بينمه مش اصلا بوكا بر ارلك ،
ايچمكزده وارمى شيمدى بينه چك ؟
جلاسيدر دوشدى بو يوك قورلويه ،
كنج باشلادى بيه صورغويه ..
جواب ورن يوقدى : على يوردي ؟
خاقانك كوزنى دومان بورودى .
ياناشدى ياواشيه ، زور ويزدى حيزه ،
صير ياروق بندن دلى ياغيزه
قوشو باشلاشدى : لك اوكد ياغيز ..